

stichting
RoelBrandt

**Jaar
bericht**

2022

Inhoud

Wetenschappelijke onderzoeksprojecten	3
Stages	7
Scripties	7
Promotieonderzoek	8
Vrijwilligers	9
Publieksprojecten	9
De organisatie in 2022	15
Financieel overzicht over 2022	16

Jaarverslag 2022 ADC Stichting RoelBrandt

Algemeen

De ADC Stichting RoelBrandt (SRB) betreft een steunstichting van ADC ArcheoProjecten (ADC) en zet zich er (in samenwerking maar ook zelfstandig) voor in om de resultaten van archeologie die is gefinancierd door een initiatiefnemer te vertalen richting de wetenschap en een breed publiek. De stichting is erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Ondanks de pandemie is SRB erin geslaagd diverse projecten af te ronden en nieuwe projecten te starten. In 2022 heeft de SRB zich in lijn met de afspraken met ADC ArcheoProjecten ontfermd over de volgende projecten.

Henk van der Velde

Directeur ADC stichting RoelBrandt

Lopende projecten in 2022:

Opdrachtgever/financier	Project	Partners	Gereed
Provincie Noord-Brabant	Isotopen uit een kuil vol granen in Boxmeer	ADC	2023
NWO (Erfgoed telt)	Multidisciplinair onderzoek naar effecten van zeespiegelstijging op jager-verzamelaars 20.000 tot 6.000 v. Chr. in het zuidelijke Noordzeegebied.	ADC, , Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Leiden, Deltares	2023
Gemeente Tiel/Prins Bernard Cultuurfonds	Publieksopgraving Bleekveld	ADC, BATO, streekmuseum Tiel	2022
Vlaamse Overheid	Functie en voorkomen van potstallen in Romeins Vlaanderen	ADC, VEC, Universiteit Gent, provincie Antwerpen	2022
Vlaamse Overheid	Syntheseonderzoek aardewerk uit de metaaltijden Rupelstreek	VEC, Universiteit Gent, provincie Antwerpen	2024
Provincie Noord-Holland	Uitwerking oud-onderzoek Opperdoes	ADC	2022
Rijksdienst Cultureel Erfgoed	Synthese menselijk botmateriaal uit pre-Malta-onderzoeken uit de midden- en late bronstijd	ADC, Universiteit Leiden	2022
Rijksdienst Cultureel Erfgoed	Syntheseonderzoek naar afval en hergebruik van bouw materiaal	ADC, Universiteit Leiden	2023
NWO (Archeologische vondsten van internationaal belang)	Romeinen in de Rijnmond	ADC, Universiteit Utrecht, VOS Archeo	2024
NWO (Archeologische vondsten van internationaal belang)	Mesolithische vindplaats in Kampen	VEC, ADC, Universiteit Gent, provincie Antwerpen	2024

Wetenschappelijke onderzoeksprojecten

De SRB voert in samenwerking met ADC en andere partners, verschillende wetenschappelijke onderzoeksprojecten uit. Projecten worden zowel zelfstandig uitgevoerd als in verschillende consortia.

In 2022 heeft SRB succesvol twee aanvragen uit het onderzoeksprogramma vondsten van (inter)nationaal belang gehonoreerd gekregen. Hierdoor kan de komende twee jaar verdiepend onderzoek worden uitgevoerd naar voor de Nederlandse archeologie belangrijke vindplaatsen. In 2022 is een syntheseonderzoek opgeleverd over de archeologie van Zeeland (Oogst voor Malta, RCE) en is in Vlaanderen een syntheseproject afgerond waarin potstallen (verdiepte staldelen) die uit de Romeinse tijd dateren in kaart gebracht worden. In deze studie zijn alle in Vlaanderen en Nederland opgegraven potstallen verwerkt in een catalogus en is aandacht besteed aan de datering, bodemkundige ligging en betekenis van dit bijzondere fenomeen. Anders dan in het verleden wel is gesuggereerd dateren de potstallen veel eerder (aanvang 2^e eeuw na Chr). Het ontstaan zou te verklaren zijn als gevolg van een snelle bevolkingsgroei in het Romeinse gebied dat leidde tot nieuwe ontginningen. In de loop van 2023 komt het rapport beschikbaar.

RoelBrandt
stichting

**Jaar
bericht**

fig 1 Archeologisch onderzoek bij Opperdoes (prov. Noord-Holland)

De uitwerking van de opgraving die in de jaren 80 is gedaan bij Opperdoes biedt de kans om een leemte in onze kennis over de archeologie van West-Friesland op te vullen. Het betreft een van de weinige vindplaatsen waar sporen en vondsten uit de IJzertijd in voldoende mate is aangetroffen. Dit, omdat grote delen van het landschap in de loop van de Bronstijd vernatten. Met behulp van enkele specialisten zijn de sporen beschreven en gesynthetiseerd en is een uitgebreide beschrijving van het aardewerk uitgevoerd. In 2023 zal deze studie gepubliceerd worden in samenwerking met Huis van Hilde.

Stages

In 2021 heeft de stichting 17 stages begeleid. De meesten betroffen stages van studenten in het veld. De meeste stagiairs zijn afkomstig van de opleiding archeologie van de hogeschool Saxion (Deventer).

Scripties

In 2022 zijn drie studenten gestart met een scriptie of onderzoek bij het ADC. Deze scripties zijn ook in 2022 afgerond.

Instelling	Startjaar	Onderwerp	Status
Saxion	2022	Uitwerken sporen en structuren Vroege Middeleeuwen opgraving Berkel	Afgerond 2022
Saxion	2022	Onderzoek menselijk skeletmateriaal Bronstijd	Afgerond 2022
Saxion	2022	Onderzoek vegetatierhorizonten voor flyer	Afgerond 2022

Promotieonderzoek

SRB heeft als doelstelling om medewerkers de mogelijkheid te geven om te promoveren. In 2022 zijn twee medewerkers van ADC actief bezig geweest met het vormgeven van een promotieonderzoek. Het eerste promotieonderzoek is een studie naar romanisatie aan de hand van aardewerk uit Romeinse vindplaatsen in Zuid-Holland en Zuid-Limburg. Het tweede promotieonderzoek gaat over mobiliteit en landgebruik in het mesolithicum.

Vrijwilligers en publieksprojecten

In 2022 hebben 6 personen op structurele basis vrijwilligerswerk gedaan op diverse projecten via SRB. Hun werkzaamheden varieerden van ondersteuning tijdens veldwerk, het wassen en documenteren van vondsten tot het leveren van een bijdrage aan een rapport over een lopend onderzoek.

In 2021 heeft SRB daarnaast een coördinerende rol gehad bij het aanvragen van subsidie via de Subsidieregeling Publieksbereik Archeologie Zuid-Holland. In 2022 heeft als uitvloeisel hiervan er een opgraving plaatsgevonden. Langs de Klaverseweg in Goedereede liggen de resten van een Romeinse havenplaats. Dat weten we omdat er in dit gebied al meermalen is opgegraven, al sinds 1958, toen archeoloog Jan Trimpe Burger van de toenmalige ROB (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) de eerste schep in de grond stak! Er volgde nog een opgravingscampagne in 1982/83 en uiteindelijk werden de veldwerkresultaten binnen een NWO-project in 2012 wetenschappelijk uitgewerkt en gerapporteerd. De opgraving heeft enkele nieuwe resultaten opgeleverd, hoogtepunten zijn een horreum en de eerste crematiegraven, dit zijn de eerste op het eiland Goeree. Vrijwilligers hebben geholpen bij de opgraving, maar ook bij de uitwerking en rapportage van het onderzoek. Naast nieuw onderzoek zijn ook delen van oude opgravingsputten opnieuw uitgegraven. Dit gaf amateurarcheologen met een metaaldetector de gelegenheid nieuwe informatie van de oude opgraving te verzamelen. Het eindverslag wordt in 2023 gepubliceerd.

fig 2: amateurarcheologen ondesteunen bij de opgraving in Goedereede (prov. Zuid-Holland)

fig 3 De publieksopgraving bij het Bleekveld in Tiel. Veel scholieren konden meegraven.

Sinds 2015 worden steeds vaker publieksofgravingen uitgevoerd. Sommige als onderdeel van grotere reguliere onderzoeken, sommige op zichzelf staand. Allemaal hebben ze gemeen dat vrijwilligers vooral helpen bij het veldwerk en het wassen van de vondsten. Vervolgens kunnen beroepsarcheologen er weer verder mee. Een kans om het nu eens nog wat anders aan te pakken deed zich voor in het najaar van 2022. Bijna 25 jaar geleden was er een uitgebreid proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het Bleekveld in Tiel. Hoewel bijzondere resten waren gevonden die teruggingen tot de beginperiode van Tiel (10de/11de eeuw) was een vervolgonderzoek er nooit van gekomen, totdat een projectontwikkeling de mogelijkheid bood opnieuw in de bodem te kijken. Een wervende uitzending op het jeugdjournaal zorgde ervoor dat de opgraafweek binnen een paar minuten overboekt was. Daarnaast werden alle basisscholen uit Tiel uitgenodigd om mee te graven. In combinatie met een open dag werden in vier weken tijd bijna 1500 mensen bereikt en 800 mensen actief meegenomen in de wereld van de archeologie. Dit, terwijl de omstandigheden uitdagend waren. Niet alleen was het weer regelmatig spelbreker, een opgraving in de binnenstad betekent woekeren met de ruimte en extra aandacht voor de veiligheid van deelnemers. Die problemen werden voor een belangrijk deel gecompenseerd door het aanbieden van workshops waarbij scherven gewassen, geplakt en gedetermineerd moesten worden maar ook dierlijk bot nader kon worden onderzocht.

Tijdens de opgraving kwamen veel vondsten tevoorschijn. Er lagen verschillende beerputten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd en enkele funderingen van huizen. Bovendien bleken op het diepste niveau nog sporen bewaard van ten minste twee boerderijplattegronden uit de 11de eeuw. Toch waren het de jongste vondsten die veel verhalen en herkenning losmaakten. Het Bleekveld bleek jarenlang het terrein van de Tielse kermis te zijn geweest. De plastic muntjes, schaakstukken en autootjes riepen veel herinneringen op aan inmiddels vervlogen tijden. In dit project bleef (en blijft) het niet bij opgraven alleen. Nu de inwoners van Tiel kennis gemaakt hebben met het graven naar het eigen erfgoed, gaan wij (de professionele archeologen) ervan uit dat ze ook de mede-verantwoordelijkheid nemen voor de uitwerking van de gegevens. Zij zijn diegenen die zich hun eigen geschiedenis moeten toe-eigenen. En hoe kan dit beter dan daarin te participeren! Tijdens het schrijven van dit artikel is het gezamenlijke project nog maar gedeeltelijk op streek. Onduidelijk is of we de eindstreep zullen halen en de doelstellingen kunnen verwezenlijken. Maar tot nog toe blijkt de fase van uitwerking zowel het meest complexe onderdeel van een publieksopgraving als ook een traject waar van alle partijen veel creativiteit en weerstandsvermogen verwacht wordt. Het einddoel is een dataset die gedeponereerd kan worden en zodoende ontsloten is voor verder onderzoek, een aantal interne verslagen en een boekwerk waarin de archeologie van de plek (op hoofdlijnen) beschreven wordt. Dat verhaal moet in dit geval van de vrijwilligers zelf komen. De rol van de professional is die van coach en soms ook mentor, maar wel een op de achtergrond. Bovendien worden de vondsten ingezet om anderen te inspireren. Zo heeft het streekmuseum in Tiel aangekondigd dat de amateurarcheologen zelf een tentoonstelling mogen inrichten en zal er

gewerkt worden aan een digitale storymap, maar worden ook projecten voorbereid waarin kunstenaars in co-creatie archeologische vondsten en verhalen in hun kunstwerken gaan meenemen.

De eerste stappen zijn gezet. Na een korte cursus zijn vrijwilligers bezig geweest om alle vondsten te categoriseren en de gegevens in te voeren. Vervolg cursussen hebben ze laten kennismaken met het determineren van middeleeuws aardewerk en met het fotograferen en tekenen van vondsten. Enkele vrijwilligers hebben interesse in en aanleg voor de digitale kant van het verhaal, terwijl anderen zich vooral interesseren voor dierlijk bot. Professionele archeologen verzorgen cursussen en springen af en toe bij. Natuurlijk worden er fouten gemaakt maar zolang dit niet leidt tot het herschrijven van de geschiedenis van Tiel, is dat geen groot probleem.

De organisatie in 2022

Het bestuur bestond aan het begin van het jaar uit drie personen, allen gelieerd aan het ADC. Door het vertrek van de voorzitter (Jan Hendriks) is een vacature ontstaan. Deze is ingevuld door Dimitri van de Vis. Henk van der Velde (secretaris) en Renée Magendans (algemeen bestuurslid) completeren het bestuur. In maart en september heeft bestuursoverleg plaatsgevonden.

Onder leiding van de directeur van SRB, Henk van der Velde, is daarnaast een adviesraad actief bestaande uit drie leden, te weten Wouter Roessingh, Axel Müller en Karen de Vries. Deze adviesraad bewaakt dagelijks de projectvoortgang en ontplooit nieuwe initiatieven.

Financieel overzicht over 2022

Activa	31-12-2022	31-12-2021 (*)	Passiva	31-12-2022	31-12-2021 (*)
Immateriële vaste activa	€	€	Continuïteitsreserve	€	€
Materiële vaste activa	€	€	Bestemmingsreserve	€	€
Financiële vaste activa	€ 0	€ 11.607	Herwaarderingsreserve	€	€
	+	+	Overige reserves	€ 11.770	€ 12.328
	€ 0	€ 11.607		→ € 11.770	→ € 12.328
Voorraden	€	€	Bestemmingsfondsen	€	€
Vorderingen & overlopende activa	€	€ 721	Voorzieningen	€	€
Effecten	€	€	Langlopende schulden	€	€
Liquide middelen	€ 21.822	€ 800	Kortlopende schulden	€ 10.052	€ 800
	+	+		→ € 21.822	→ € 13.128
	€ 21.822	€ 13.128	Totaal	€ 21.822	€ 13.128
Totaal	€ 21.822	€ 13.128			

